

ДО
АДМИНИСТРАЦИЯТА НА
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ,
ДИРЕКЦИЯ „ИКОНОМИЧЕСКА
И СОЦИАЛНА ПОЛИТИКА

СТАНОВИЩЕ

От Българска стопанска камара - съюз на българския бизнес (БСК)

ОТНОСНО: Участие в обществено обсъждане (обществена консултация) на законопроекти за изменения и допълнения на законите, съдържащи регулаторни режими за инвестиционния процес, с оглед намаляване на регулаторната тежест за бизнеса и гражданите в изпълнение на проект КБ11-31-1 по ОПАК

Във връзка с получената покана за участие в общественото обсъждане (обществената консултация) на законопроектите за изменения и допълнения на законите, съдържащи регулаторни режими за инвестиционния процес, с оглед намаляване на регулаторната тежест за бизнеса и гражданите, изразяваме следното становище по проекта на **Закон за изменение и допълнение на Закон за енергетиката:**

(посочва се наименованието на изменяния закон)

1. Създава се § 3 със следния текст:

„§ 3. Чл. 197 се изменя така:

Чл. 197. (1) Операторът на газопреносна мрежа е длъжен да присъедини към своята мрежа в определена от него точка обекти на газоразпределителните мрежи, добивните предприятия, съоръжения за съхранение на природен газ, съоръжения за втечнен природен газ и обекти за производство на газ от възобновяеми източници.

(2) Към преносната мрежа може да се присъединява и обект само на един небитов клиент на природен газ, при условие че:

1. този обект се намира на територия, за която няма издадена лицензия за разпределение на природен газ; или

2. операторът на газоразпределителна мрежа – лицензиант за съответната територия, на която се намира обектът, писмено е отказал да осигури заявените условия за присъединяване. Отказът на основанията по чл. 199, ал. 5 е изричен и се издава от оператора на газоразпределителната мрежа в едномесечен срок от подаване от небитовия клиент на заявление за присъединяване по реда, предвиден в наредбата по чл. 196, ал. 1. Непроизнасянето в срок или липсата на изричен отказ от оператора на газоразпределителната мрежа по предходното изречение е равносилно на изричен отказ за присъединяване.

(3) В случаите по ал. 2, т. 2 операторът на газопреносна мрежа присъединява небитовия клиент само при условия, еднакви със заявените към оператора на газоразпределителна мрежа.

(4) Операторът на газопреносната мрежа определя технически възможното място на присъединяване, при съобразяване с критериите за сигурно функциониране на газотранспортната система и в съответствие с плановете за развитие на газопреносната мрежа, при условията и по реда на наредбата по чл. 196, ал. 1.

(5) Операторът на газопреносната мрежа е длъжен да извършва разширението и реконструкцията на газопреносната мрежа, свързано с присъединяването, до мястото на присъединяването.

(6) Операторът на газопреносната мрежа може да откаже присъединяването към газопреносната мрежа, когато:

1. липсва капацитет на мрежата, или

2. липсва връзка с мрежата, и извършването на подобрение на мрежата е икономически нецелесъобразно; или

3. липсва техническа възможност за присъединяване на обект за производство на газ от възобновяеми източници или произвежданият газ от възобновяеми източници не съответства на изискванията за качество, определени в правилата по чл. 170, ал. 3.

(7) В случай на отказ по ал. 6 добивните предприятия, предприятията за съхранение на природен газ и небитов клиент на природен газ по ал.2 могат да изградят за своя сметка директен газопровод към газопреносната мрежа, при спазване на условията по ал. 2.

(8) Лицето по ал. 7 е длъжно да осигури обслужването, поддръжката и ремонта на директния газопровод от оправомощени за това лица за своя сметка..

(9) В случаите на ал. 7 операторът на мрежа може, по искане на лицето по ал.7, срещу заплащане да обслужва, поддържа и ремонтира директния газопровод.

(10) Присъединените към газопреносната мрежа небитови клиенти по реда на ал. 2 предоставят достъп единствено на съответния оператор на газоразпределителна мрежа за целите на разпределението на природен газ до други клиенти на територията, определена в лицензията, като в договор с лицензианта се договарят условията за оперативно управление и измерване на газа, доставян до всеки от клиентите, включително до лицето, предоставящо достъпа, за гарантиране на единно оперативно управление и измерване на доставяните до клиентите количества природен газ. Цената за предоставения достъп се определя по методика, одобрена от комисията. При непостигане на съгласие комисията може да определи условията за упражняване на достъпа в полза на оператора на газоразпределителна мрежа до сключването на договор.”

Мотиви:

Операторът на газопреносна мрежа и операторът на газоразпределителна мрежа на дадена лицензионна територия не бива да се възприемат като конкуренти. Клиенти на оператора на газопреносна мрежа следва да бъдат добивните предприятия и операторите на газоразпределителни мрежи, както и небитови клиенти, на които съответният оператор на газоразпределителна мрежа – лицензиант не може да осигури необходимото налягане на газа. Изключение от това правило по отношение на небитовите клиенти би могло да се предвиди единствено, когато на съответната територия няма функциониращ оператор на газоразпределителна мрежа (т.е. не е издадена лицензия за разпределение) и присъединяването на този клиент няма да наруши условията за конкуренция в региона. При

всички случаи, тези изключения трябва да се преценяват поотделно и със знанието и под наблюдението на енергийния регулатор (чл.21, ал.1, т.35, както и чл.21, ал.1, т.7 ЗЕ). Липсата на ясни правила, при които небитови клиенти могат да се присъединяват към съществуващата газопреносна мрежа в съществуващи лицензионни територии, оказва изключително негативно въздействие в няколко аспекта.

Доказано е, че подобни практики:

- имат отрицателен директен ефект върху конкурентоспособността на стопанските субекти на обособен географски пазар (лицензионна територия). Всяко присъединяване на небитов клиент от оператора на газопреносна мрежа, при наличие на съществуваща газоразпределителна мрежа или развиваща се такава в лицензионната територия, създава изкуствено конкурентно предимство на едни стопански субекти (присъединени към газопреносна мрежа) спрямо други (присъединени към газоразпределителна мрежа), при идентични пазарни условия и без това да е в резултат на недобросъвестно поведение на газоразпределителното дружество. Това изкривява конкурентните условия, при които оперират тези стопански субекти на пазара.
- влияят индиректно към повишение на цената на услугата „разпределение на природен газ” на клиентите, присъединени от газоразпределителното дружество. Това е така, т.к. тази цена е основана на утвърдените от енергийния регулатор необходими годишни приходи от разпределени количества природен газ за съответен регулаторен период. Всяка промяна в съотношението между прогнозни количества и реално разпределени такива в резултат на загуба на планирани (и утвърдени от КЕВР) приходи от разпределение на потенциални или настоящи небитови клиенти на ГРД води до дисбаланс, който принуждава всяко газоразпределително дружество в крайна сметка да иска от регулатора изменение на цените, така че същите да покриват в разумна степен годишните разходи за дейността по лицензията и определената от комисията норма на възвръщаемост на капитала за съответния регулаторен период. Това има отражение и върху бизнес плана за развитие на мрежата от оператора на газоразпределителната мрежа. Голяма част от първоначално планираните инвестиции за достигане на мрежата до всички населени места от лицензионната територия се отлагат във времето или изобщо не се реализират. От своя страна, това принуждава клиенти, които желаят да се газифицират, да търсят друга алтернатива за снабдяване с енергия.
- не съответстват на условията, определени от КЕВР в издадените лицензии за разпределение на природен газ за обособените територии. За тези територии ДКЕВР изрично публикува в конкурсните книжа списъци с всички небитови клиенти. Консумацията на тези клиенти е предвидена в бизнес-плановете на лицензиантите от съответната територия и е основен елемент от изчислението на възвръщаемостта на планираните инвестиции. Тези небитови клиенти обаче се оказват предвидени в плана за присъединяване към оператора на газопреносна мрежа, т.к. имат изградени директни газопроводи. В резултат на това, голяма част от планираните инвестиции от газоразпределителните дружества не се реализират и повишават цената за разпределение, която заплащат останалите клиенти, присъединени към тяхната мрежа.
- са потенциално опасни за живота, здравето и собствеността на гражданите и юридическите лица. Независимо от задължението на собствениците на газопроводи да ги обслужват, поддържат и ремонтират (чл. 197, ал. 7) много често т.нар. „директни газопроводи”, собственост на небитови клиенти, са в лошо техническо състояние. Неподдържането на газопроводите е причина за тяхната корозия и като

следствие от нея - за течове на природен газ. Създава се ситуация, криеща потенциална опасност от взривове. А последиците биха били катастрофални не само за газопреносната мрежа, към която е присъединен газопроводът, но и за намиращите се в близост граждани и материални ценности. Освен това, собствениците на тези газопроводи не се възползват от възможността, предоставена им от ЗЕ (чл. 197, ал. 8), да възложат обслужването, поддръжката и ремонта им на оператора на съответната мрежа. Принос за описаната дотук ситуация има и бездействието на компетентните контролни органи. Очевидно е, че неспазването на иначе адекватната нормативна уредба води до необходимостта от намиране на друг подход, какъвто именно е предложението. Считаме, че предложената редакция на текста ще осигури справедливо разрешение на изложението по-горе проблем от практиката, като едновременно ще защити интересите на всички клиенти на операторите на газоразпределителни мрежи, без да нарушава интересите на оператора на газопреносната мрежа.

2. Създава се § 4 със следния текст:

„§ 4. В Допълнителните разпоредби се въвеждат следните изменения и допълнения:

1) Точка 9 се изменя така:

„9. „Газоразпределителна мрежа“ е местна или регионална система, състояща се от газопроводи, съоръжения под налягане и такива, регулиращи налягането, която служи за транспортиране на природен газ до клиентите на определена с лицензия територия.“

Мотиви:

Промяната на дефиницията има за цел да подчертае, че всяка мрежа от газопроводи, разположена на територия, за която е издадена лицензия за разпределение на природен газ, е газоразпределителна мрежа. Премахва се също така ограничението газоразпределителната мрежа да бъде съставена само от газопроводи с ниско и средно налягане. Това ограничение не кореспондира на Директива 2009/73/ЕО, в която разпределението на природен газ не се обуславя от налягането в съответните газопроводи, а от тяхното предназначение – да доставят природен газ до крайните клиенти. Дефиницията също така обръща внимание на обстоятелството, че една мрежа може да е газоразпределителна и без да е притежавана от оператор на газоразпределителна мрежа. В тези случаи обаче собственикът на газопровода трябва да го предостави за оперативно управление на съответния оператор на газоразпределителна мрежа с цел отчитане на природния газ, а така също и транспортирането му до други клиенти, присъединени към този газопровод.

2) Точка 12 се изменя така:

„12. „Директен газопровод“ е газопровод като допълнение към взаимосвързана система, който свързва директно един клиент със съответната мрежа.“

Мотиви:

Предложението е с цел правилно и пълно транспониране на определението за директни газопроводи в Директива 2009/73/ЕО.

3) Точка 49 се изменя така:

„49. „Разпределение на електрическа енергия“ е транспортиране на електрическа енергия през разпределителните мрежи.“

Мотиви:

Изменението се налага поради въвеждането по-долу на отделна дефиниция за разпределение на природен газ.

4) Създава се нова т. 49а със следния текст:

„49а. „Разпределение на природен газ” е транспортирането на природен газ за нуждите на повече от един клиент.”

Мотиви:

Предложената дефиниция е в продължение на допълнената дефиниция в т. 9 от ДР на ЗЕ.

5) Създават се нови т. 49б и т.49в със следния текст:

„49б. „Разпределителен газопровод на небитов клиент” е газопровод, собственост на лице, което не притежава лицензия за разпределение на природен газ по ЗЕ, който:

- 1. се намира в пространствено обособен район на географски ограничена промишлена зона;*
- 2. първоначално е предназначен изключително за снабдяване с природен газ на даден краен клиент и е присъединен към газопреносната мрежа;*
- 3. разполага с капацитет и технически възможности за снабдяване и на други, определими крайни клиенти;*
- 4. фактически се използва за разпределение на природен газ до други крайни клиенти;”*

„49в. „Ползвател на разпределителен газопровод на небитов клиент” е лице, което получава доставки на природен газ по разпределителен газопровод на небитов клиент.”

Мотиви:

Дефинициите по т. 49б и т. 49в са необходими за решаването на проблема с нелегалните газоразпределителни мрежи (т.нар. в практиката „гроздове”). Те отразяват действителното описание на характеристиките на тези разпределителни газопроводи и качествата на техните ползватели.

3. Създава се § 5 със следния текст:

„§ 5. В Преходните и заключителни разпоредби се въвеждат следните параграфи:

§ 1. (1) Пренос на природен газ по разпределителни газопроводи на небитови клиенти, разположени на територия, за която е издадена лицензия за разпределение на природен газ, се осъществява от съответния оператор на газоразпределителната мрежа.

(2) Операторът на газоразпределителна мрежа сключва договор за ползването на свободния капацитет на разпределителни газопроводи на небитови клиенти, разположени на определената му лицензионна територия, по реда на чл. 197, ал. 9. Договорът се сключва в срок от шест месеца от влизане в сила на този закон. До изтичане на шестмесечния срок собственикът на разпределителния газопровод осигурява неговата експлоатация, поддръжка и ремонт.

(3) При непостигане на съгласие по условията на договора, Комисията приема решение, с което разпорежда предоставяне на ползването на разпределителния газопровод и цената, определена по методиката, приета от Комисията.

(4) Свободният капацитет по ал. 2 обхваща целия капацитет, който към датата на влизане в сила на този закон е предоставен за ползване на други лица, различни от собственика на разпределителния газопровод.

(5) С договора за ползването на свободния капацитет на разпределителен газопровод на небитов клиент, страните уговарят следното:

1. условията на ползването на свободния капацитет на разпределителния газопровод;

2. условията за оперативно управление на разпределителния газопровод;

3. редът и условията за измерване на природния газ, доставян до всеки от клиентите, които ползват газопровода, включително до лицето, предоставящо ползването;

4. финансиране на дейностите, свързани с експлоатацията на разпределителния газопровод, поддръжката, ремонт, рехабилитация и други;

5. отговорността на собственика на разпределителния газопровод, свързана с активите на газопровода и отговорността, която е свързана със задачите на оператора на газоразпределителната мрежа;

6. редът и условията за присъединяване на нови клиенти към разпределителния газопровод;

7. правата, задълженията и отговорността на страните по договора;

(6) Операторите на газоразпределителна мрежа отговарят:

1. за експлоатацията и поддръжката на разпределителния газопровод на небитов клиент;

2. за осигуряването и управлението на достъпа на трети страни до предоставения им съгласно договора капацитет на разпределителния газопровод;

3. за събирането на всички вземания, свързани с разпределението на природен газ.

(7) Собственикът на разпределителен газопровод е длъжен да пази поверителността на информацията, която е търговска тайна, получена при и по повод дейността му и която може да доведе до търговски предимства. Информация се предоставя при условия на равнопоставеност.

§ 2. (1) Операторите на газоразпределителна мрежа заплащат на собственика цена за ползването на свободния капацитет на разпределителния газопровод, предоставен по договор съгласно § 1, ал.2, която е определена по методика, одобрена от Комисията.

(2) Собственикът на разпределителен газопровод заплаща на оператора на газоразпределителна мрежа разходите за експлоатацията и поддръжката на разпределителния газопровод, определени по методика, одобрена от Комисията.

(3) В случаите, когато идеални части от разпределителния газопровод са собственост на ползватели на разпределителния газопровод, свободният капацитет се заплаща от оператора на газоразпределителна мрежа на лицето, притежаващо повече от половината от идеалните части на разпределителния газопровод, а ако няма такова - на лицето, притежаващо най-голям дял от идеалните части на разпределителния газопровод. В случай че двама или повече съсобственици имат равни дялове от идеалните части на разпределителния газопровод, които поотделно са по-големи от тези на

останалите съсобственици, свободният капацитет се заплаща на лицето, което първо е придобило своите дялове. Отношенията между съсобственика, на който се заплаща свободния капацитет по настоящата алинея, и останалите съсобственици, се уреждат по реда на чл.31, ал.2 от Закона за собствеността.

§ 3. (1) Клиентите - ползватели на разпределителен газопровод на небитов клиент, сключват договор с оператора на разпределителната мрежа за преноса по разпределителния газопровод на консумирания от тях природен газ.

(2) Клиентите по ал.1 заплащат на оператора на газоразпределителната мрежа цена за пренос през разпределителния газопровод на небитов клиент, утвърдена от Комисията.

(3) Операторите на газоразпределителни мрежи са длъжни в тримесечен срок от влизане в сила на този закон да подадат заявления в Комисията за утвърждаване на цена за пренос през разпределителен газопровод на небитов клиент за подгрупа „клиенти-ползватели на разпределителен газопровод на небитов клиент”.

§ 4. Собствениците на разпределителни газопроводи нямат право да предоставят ползването на тези газопроводи, както и да присъединяват обекти на други лица към тези газопроводи, считано от датата на влизане в сила на този закон.

§ 5. (1) Клиентите, които са ползватели на разпределителен газопровод на небитов клиент към датата на влизане в сила на този закон, запазват доставчика си на природен газ.

(2) Клиентите по ал.1 имат право да сменят доставчика си при условията и по реда на правилата по чл. 173, ал. 1.

§ 6. (1) Комисията създава регистър на разпределителните газопроводи на небитови клиенти, присъединени към газопреносните мрежи. Регистърът е публичен и се обявява на интернет страницата на комисията.

(2) Регистърът съдържа най-малко следната информация:

1. наименованието на лицето, собственик на разпределителен газопровод на небитов клиент, седалището, адресът на управление и предметът на дейността му, единен идентификационен код;

2. точката на присъединяване на разпределителния газопровод на небитов клиент към газопреносната мрежа;

3. наименование и номер на пункта на предаване на природния газ;

4. ползвателите на разпределителния газопровод на небитов клиент;

5. данни за оператора на разпределителната мрежа, осъществяващ оперативното управление на разпределителния газопровод на небитов клиент.

(3) В срок до 2 месеца от влизане в сила на този закон, собствениците на разпределителни газопроводи на небитови клиенти, подават заявления до Комисията за вписване в регистъра с копие до оператора на газопреносната мрежа.

(4) Заявлението по ал. 3 съдържа:

1. фирмата на заявителя, седалището, адреса на управление, единен идентификационен код, трите имена и ЕГН на лицето/лицата, което/които го представлява/представяват;

2. описание на разпределителния газопровод на небитов клиент;

3. подписа на лицето/лицата, което/които представлява/представяват заявителя.

(5) Към заявлението по ал.3 се прилагат следните документи:

1. документи, удостоверяващи собствеността върху разпределителния газопровод;

2. данни за техническото състояние на разпределителния газопровод и за техническите и експлоатационните му характеристики и на обслужващата го инфраструктура и списък на основните и спомагателните съоръжения на енергийния обект;

3. описание на територията, на която е разположен съответният разпределителен газопровод на небитов клиент;

4. информация относно техническия капацитет на разпределителния газопровод по проект и условия на присъединяване, наличен капацитет на съоръжението, в т.ч. използван за собствени нужди от собственика на газопровода и използван от други лица, различни от собственика;

5. данни за присъединените към разпределителния газопровод лица или брой на потенциални клиенти, както и информация относно техническите характеристики на отклоненията от разпределителния газопровод;

6. копие от договора/ите за присъединяване на разпределителните газопроводи към газопреносната мрежа с приложенията към него, вкл. изменения и допълнения на договора поради разширение, реконструкция и/или рехабилитация на съществуващите промишлени съоръжения на дружеството и/или присъединяване на други клиенти към този газопровод;

7. копие от договора/ите за присъединяване към разпределителния газопровод на лица, различни от собственика;”

Мотиви:

Разпоредбата на чл. 197, ал. 9 от ЗЕ (в настоящата редакция) определя, че при техническа възможност и свободен капацитет присъединените към газопреносната мрежа клиенти предоставят ползването на собствените си съоръжения на съответния оператор на газоразпределителна мрежа, получил лицензия, за целите на разпределението на природен газ до други клиенти на територията, определена в лицензията. За преотстъпения капацитет собственикът на съоръжението получава цена, определена по методика, приета от Комисията. При непостигане на съгласие между страните, Комисията разпорежда предоставянето на ползването и заплащането на цена по съответната методика.

От анализа на разпоредбата на чл. 197, ал. 9 от ЗЕ (в настоящата редакция) се налагат следните изводи:

- безспорно е, че в случаите, когато собственикът на разпределителния газопровод е предоставил под различна форма ползването на газопровода/капацитета на други лица, различни от него, е налице техническа възможност и свободен капацитет;

- разпоредбата е императивна, т.к. при непостигане на съгласие Комисията има право да разпoredи предоставянето на ползването, респ. заплащането на цената;
- разпоредбата следва да се разглежда като императивна и поради още една причина – предоставянето на свободния капацитет на други лица е забранено, т.к. по същество ще представлява разпределение на природен газ без лицензия (извършването на дейност по ЗЕ без лицензия е административно нарушение, за което виновното юридическо лице се наказва с имуществена санкция от 20 000 до 150 000 лв.);
- с тази разпоредба се въвежда изключение от принципа, че като елемент на собствеността върху съоръжението, капацитетът не може да бъде иззет в полза на трети лица. Следва да се има предвид, че поначало изграждането и експлоатацията на енергийни обекти са свързани с упражняването на лицензионна дейност, поради което се извършват само от енергийни предприятия – титуляри на лицензии по ЗЕ (каквото извод произтича от т. 23 и т. 24 от ДР на ЗЕ). Затова експлоатацията на енергийни обекти от лица, които не са енергийни предприятия, е допустима при спазване на определени законови ограничения. Именно с такъв характер е ограничението върху разпoreждането с капацитета на разпределителните газопроводи, т.к. и те са енергийни обекти, а разпoreждането с капацитета им е лицензионната дейност по разпределение на природен газ;
- не на последно място, използването на свободния капацитет от разпределителното дружество е целесъобразно, т.к. спестява инвестиционни разходи, които може да се насочат за развитие на битовата газификация. В противен случай този капацитет би останал неизползван, което би било във вреда на обществото, а използването му от собственика за цели, различни от неговите собствени нужди, е тежко нарушение на ЗЕ. От друга страна, нуждите на собственика на газопровода са гарантирани и в случай на доказано повишаване на необходимия му капацитет, разпределителното дружество ще ограничи разпределения от него капацитет, респ. ще осигури повишаване капацитета на съоръжението или изграждане на допълнително ново съоръжение.

Предвид изложеното по-горе, предложената регламентация ще реши законосъобразно и окончателно въпроса с незаконното извършване на разпределение на природен газ по тези съоръжения от лица, които не са лицензианти. Ползи от регламентацията ще има за всички засегнати страни:

- за собственика на разпределителния газопровод – същият законосъобразно ще отдава капацитета на своето съоръжение и ще получава цена за достъп от разпределителното дружество, като ще заплаща точно толкова природен газ, колкото реално е потребил съгласно показанията на средството за търговско измерване на ГРД;
- за клиентите, присъединени към разпределителния газопровод – ще заплащат единствено потребеното от тях количество съгласно показанията на средството за търговско измерване на ГРД, като ще бъде гарантирана и безопасната експлоатация на съоръжението;
- за преносния оператор – гарантира се безопасната експлоатация на присъединеното към преносната мрежа съоръжение; ще поддържа отношения само с разпределителното дружество и няма да се налага да разпoreделя разлики, т.к. ако има такива, те ще се поемат от ГРД;
- за разпределителното дружество – ще спести инвестиционни разходи поради използване на вече готова мрежа, които може да насочи към развитието на други

части от неговата мрежа, например битова газификация и др. Текущите разходи за поддържане на разпределителния газопровод ще се покриват от цената за разпределение, която ще заплащат клиентите на този газопровод, с изключение на неговия собственик, която ще бъде разходоориентирана и ще се определя по приета от Комисията специална методика.